

DINGAANSDAG.

Twee leerredenen op Dingaansdag,

door

Dr. S. O. LOS.

Bedienaar des woords te Pretoria.

Uitgever: J. H. WORMSER, Pretoria.

A
252
LOS

EERSTE LEERREDE:

Een zwarte ruiter in ons vaderland.

LEZEN: OPENBARING 6.

ZINGEN: PSALM 2 vs. 6.

PSALM 85 vs. 4.

PSALM 98 vs. 4.

TWEEDE LEERREDE:

De Geest des geloofs in de Voortrekkers.

LEZEN: PSALM 116.

ZINGEN: PSALM 103 vs. 1.

PSALM 116 vs. 6, 7.

PSALM 118 vs. 14.

Gedrukt aan „Het Westen“-Drukkerij, Potchefstroom.

Tekst: Openbaring 6 vs. 5, 6.

En toen het het derde zegel geopend had, hoorde ik het derde dier zeggen: kom en zie! En ik zag; en ziet! een zwart paard, en die daarop zat, had een weegschaal in zijne hand. En ik hoorde een stem in het midden van de vier dieren, die zeide: een maatje tarwe voor een penning, en drie maatjes gerst voor een penning; en de olie en de wijn beschadig niet.

Geliefden in de Here!

Gods oordelen worden hier voorgesteld als ruiters te paard. Ze zijn vier in getal, namelijk het witte, het rode, het zwarte en het vale paard. Het witte paard, dat alleen overwinning kent en reeds vóór de strijd gekroond is, vertoont ons de loop van het Evangelie over de gehele aarde. Voor Gods uitverkorenen is het een reuke des levens ten leven, voor anderen een reuke des doods ten dode, en daardoor een oordeel Gods. Het rode paard, dat de vrede wegneemt en met een zwaard werkt, is het oordeel van de oorlog, dat naar mate het einde nadert zal toenemen volgens 's Heilands profetie, dat wij zullen horen van oorlogen en geruchten van oorlogen. Het zwarte paard is het oordeel van de hongersnood, dat zich in schaarste van levensmiddelen algemeen zal openbaren. Het vale paard is het oordeel der pestilentie. Deze oordelen gaan uit van de vier dieren, dat zijn Gods Engelen. Hun opkomst is een gevolg van het openen van het verzegelde boek van Gods raad door het Lam. Zolang de aarde nog staat zullen deze vier ruiters, het Evangelie, de oorlog, de honger en de ziekte overal optreden.

Wij zijn heden samengekomen als de nazaten der voortrekkers, om God te danken voor de hun geschonken verlossing van Dingaans macht op 16 December 1838. Het rode paard baande in deze landen een weg voor het

witte paard. Na Dingaans val trok een volk in dit land, dat de kracht des Evangelies kende en alom openbaarde. Zouden wij daarom de Here niet ieder jaar danken?

De les der historie wil echter ook tot ons hart spreken op deze dag. Het zwarte paard is op ons in allerlei gebrek en schaarste aan levensmiddelen. Zal ook dit paard een weg banen voor het witte? Zal het heersend gebrek ons brengen aan de voet van Golgotha's kruis?

Deze vraag wordt u gesteld op dit feest, terwijl uw aandacht bepaald wordt bij deze tekst, waarin *de loop van het zwarte paard* u wordt voorgesteld in zijn *opkomst, kracht en bestemming*.

Bij het opkomen van het zwarte paard dringt de vraag zich aan ons op waarom de kleur van dit dier zwart is.

Ziet deze kleur op de rouwgewaden die zullen gedragen worden tengevolge van de slachting, die dit paard aanricht? In dit geval zouden alle vier deze paarden zwart moeten zijn. Neen, de zwarte kleur ziet op de honger, die de lippen der lijdens zwart doet worden. En het paard ziet op de snelheid en kracht waarmee het oordeel des hongers zich over de aarde verspreidt.

Er is echter ook een ruiter, die op dit paard zit. Wie deze ruiter is wordt niet gezegd. Indien het van belang was dit te weten zou de Heilige Geest de ruiter genoemd hebben. Thans kunnen we alleen uit de aanwezigheid van de ruiter besluiten tot het feit, dat de plaag des hongers niet in den blinde rondgaat, maar met verstandig beleid bestuurd wordt. Dit nu is de leer der Heilige Schrift in zake alle oordelen Gods. God regeert alle dingen alzo, dat regen en droogte, vruchtbare en onvruchtbare jaren, rijkdom en armoede niet bij geval geschieden.

De ruiter draagt een weegschaal in zijn hand. Deze trek wordt aan het gezicht dat Johannes kreeg toegevoegd, omdat het oordeel des hongers niet volstrekt is, maar slechts ten dele. Het koren zou niet uitgerooid worden uit het land, maar het zou zo schaars worden, dat aan

ieder zijn deel bij gewicht zou worden toegevoegd. In tijden van overvloed ziet een landbouwer niet op een maatje tarwe, maar in tijden van gebrek wordt de voorraad opgemeten en voorzichtig uitgedeeld bij het gewicht. In Leviticus 26 vs. 26 zegt de Here: Als ik u de staf des broods zal gebroken hebben, zullen tien vrouwen uw brood in één oven bakken, en zullen uw brood bij het gewicht wedergeven, en gij zult eten maar niet verzadigd worden. Evenzo in Ezechiël 4 vs. 16: Ik breek de staf des broods in Jeruzalem en zij zullen het brood met gewicht en met kommer eten, en het water met zekere maat en met verbaasdheid drinken.

Uit deze beschrijving zien wij, dat de ruiter die hier opkomt eigenlijk niet de hongersnood brengt, maar wel dure tijden en gebrek aan voedsel. Zijn optreden brengt tweeweg, dat de staf des broods op de aarde wordt gebroken. De bedoeling is niet, dat door zijn optreden in zeker land hongersnood komt, maar dat gedurende de loop van het Evangelie over de aarde, naast oorlog en ziekte ook schaarste zal heersen.

Is het te veel gezegd, als ik verklaar dat deze zwarte ruiter zich in ons vaderland heeft vertoond? Het is opmerkelijk mijne geliefden, dat dezelfde landen, die in vroegere jaren overvloedig koren oprachten, in onze dagen nauwelijks voorzien in de behoefte van ons volk. Niet dat ons land, evenals het land Kanaän met onvruchtbaarheid is geslagen, maar telken jare is er een of andere oorzaak, zoals hagel, onweer, sprinkhanen, droogte waardoor het te veld staande koren wordt getroffen. Dit verschijnsel nu doet ons vragen: hebt gij de hoefslag van het zwarte paard gehoord?

Ziet gij in de heersende schaarste een oordeel Gods, waardoor Hij de inwoners onzes lands tot inkeer wil brengen, tot nadenken over de zonden, die ons volk aankleven? Of deelt gij de overtuiging van de wereld, die alle maatschappelijke gedruktheid niet aan God, maar aan onveranderlike natuurwetten toeschrijft? Een wet van vraag en

aanbod die de geld- en arbeids-markt beheerst? Een wet van regen-neerslag, van voortbrenging van ongedierte, van het overbrengen van besmettelijke ziekten? In dat geval hebt gij niet te doen met God, die wetten maakt, in stand houdt en zo nodig opheft, maar met een onverbiddelijk noodlot, hetwelk ons leven maakt tot een natuur- en wiskundig vraagstuk.

Het is heden een gedenkdag, en mijn prediking moet zijn een woord om te doen gedenken. Dat ik tot u sprak van het zwarte paard geschiedde om u te beter te verplaatsen in de dagen der voortrekkers toen het rode paard opkwam. Tal van geschiedschrijvers hebben zich vermoeid om de vraag te beantwoorden, vanwaar kwam het oorlogsgewoel uit de jaren 1830—1840. Voor ons die aan de Heilige Schrift vasthoudeu als Gods onfeilbaar Woord is deze vraag reeds beantwoord. Al die vreselijke kafferorlogen, die geëindigd zijn met de ondergang van Dingaen, waren oordelen Gods, niet over bepaalde zonden, maar om de zonden in 't algemeen te bezoeken.

Er zijn landen ter wereld waar de ontmoeting van een blanke met een gekleurde bevolking op een min of meer vredelievende wijze plaats vindt. Dat hier te lande een strijd op leven en dood tussen blanken en zwarten ontstond is niet een onveranderlike rassenwet, maar naar luid der H. Schrift een oordeel Gods, een bode door Hem gezonden.

Zo belijden wij dan heden, op de 70e gedenkdag van de Vechtkop-slag, als de gemeente van Jezus Christus, dat de Heere die strijd heeft doen komen als één zijner oordelen. We erkennen tevens dat diezelfde oordelen nog op ons volk rusten hoewel in andere vorm. De zwarte ruiter heeft het rode paard afgewisseld, maar de hand des Heren is dezelfde in het bezoeken van de zonden aan ons menselijk geslacht in 't algemeen.

De bijeenvoeging van het rode en het zwarte paard in dit gezicht geeft ons recht tot de vergelijkende vragen: Welk oordeel is het zwaarste? Welke kracht oefent de zwarte ruiter uit?

Een stem uit het midden van de vier dieren geeft ons hierop het antwoord. Deze stem is niet van één der Engelen maar van God zelf, waaruit wij zien dat Hij alleen dit oordeel beteugelen kan. Het geldt hier dan ook een van de vreselijkste oordelen, waarbij het oorlogszwaard achter staat. Dat een huisvader al zijn kracht inspant om brood te verdienen, het brood ziet rijpen om het daarna te zien vergaan, zodat de lippen zijner kleinen zwart worden van honger is een der vreselijkste bezoeken Gods. Spoedig zou dit oordeel dan ook het menselijk geslacht uitroeien, indien God niet aan het geweld van de zwarte ruiter paal en perk stelde. Zijn toeleg is om de gehele wereld te doen delen in het lot ener belegerde stad waarin de beperkte voorraad graan bij de maat aan elk burger wordt toegemeten totdat er niets meer is. Maar dit is niet Gods raad, die de wereld wil doen bestaan totdat Gods uitverkorene kerk, Christus Bruid, door de Heilige Geest is toebereid tot het eeuwige leven. Daarom beteugelt God met Zijn Almachtige stem — immers, Hij spreekt en het is er, Hij gebiedt en het staat er — de woede van de zwarte ruiter. Het baren tot versterking en het tevergeefs arbeiden zal bedwongen worden door de kracht der gemene genade. Ook in deze algemene oordelen wil God zijne lankmoedigheid betonen door inmengselen van barmhartigheid. Daarom heet het uit het midden des troons: „Een maatje tarwe voor een penning en drie maatjes gerst voor een penning”.

Hoe groot een maatje was kan niet met zekerheid worden gezegd, omdat de maten oudtijds op elke plaats verschillend waren. We weten echter uit Herodotus, dat Xerxes toen hij koren opzamelde voor zijne soldaten in de strijd tegen Griekenland voor elk man een maatje tarwe of drie maten gerst rekende. Hier wordt dus bedoeld zoveel voedsel als voor één man per dag voldoende is. Dit voedsel nu wordt hier verkocht voor een penning of denarie, d.i. ongeveer een sixpence. Uit Mattheus 20 blijkt dat arbeiders uit die tijd zes dubbeltjes daags verdienden. Het geld was toen schaars. Al het werkloon raakt dus op met het in-

kopen van voedsel. Voor vuur en licht, kleding en schoeisel en andere levensbehoeften blijft geen penning over. Ouden van dagen en zieken en werklozen moeten van gebrek omkomen. En zij, die arbeiden in het zweet huns aanschijns, kunnen het niet verder brengen dan dat zij de kost verdienen. Eén uitzondering wordt gemaakt, want dezelfde stem roept: „*en beschadig de olie en de wijn niet.*”

Olie en wijn worden in het Oosten overvloedig gevonden. De olie diende om het lichaam glanzend te maken en was dus een weeldeartikel. De wijn dient alleen tot opwekking van 's mensen geest en is dus eveneens meer een weeldeartikel dan voedingsmiddel. Dat deze beide, olie en wijn, niet mogen beschadigd worden, beduidt dus, dat de mensen in die tijd van schaarste zich onbeteugeld aan allerlei weelde en genot zouden overgeven. De een zal trachten zijn lichaam door zalving met olie zo op te pronken, dat niemand zijn gebrek zou bemerken. Hij zal aldus een hogere staat des levens voeren, dan zijne middelen hem veroorloven. Omgang met deftige personen voor zichzelf, rijke huwelijken voor zijn kinderen zal hij aldus zoeken te veroveren. Een ander zal zijn leed gaan verzetten, door zich aan de wijn te buiten te gaan.

In 't algemeen treft deze plaag de arbeiders-klasse onder de mensen. De rijke kapitalisten hebben penningen genoeg om behalve koren ook andere levensbehoeften aan te schaffen. En weeldeartikelen zouden voor hen zelfs zeer goedkoop zijn.

De verklaring van het zwarte paard is dus zeer eenvoudig. In Mat. 24 vs. 7 voorspelde Christus, dat er zullen zijn hongersnoden. De vervulling daarvan wordt hier getekend in een gezicht aan Johannes op Patmos. Dat sommigen denken aan de hongersnood onder de regering van Claudius of later onder Deçius, mist alle grond. Niet maar een enkele, doch alle hongersnoden tot op de jongste dag worden hier getekend. In het bijzonder zal het zwarte paard zijn macht doen gevoelen in het laatste der dagen. Van

deze zijn wij niet ver meer af, want deze tekening past op onze tijd meer dan op enig andere.

Er is ook een geestelijke verklaring van het zwarte paard. Sommigen hebben daarin willen zien een oordeel Gods, waardoor er schaarste zou ontstaan aan geestelijk voedsel voor de ziel. Anderen meenden hierin te zien een aankondiging van de Roomse werkheiligheid en de aflaathandel, terwijl dan olie en wijn de zuivere leer van Christus zijn. Anderen zien in het zwarte paard Titus, die Jeruzalem verwoestte. Tarwe en gerst zijn dan de Joden, die hij ombracht, olie en wijn de Christenen, die hij spaarde. Gaat men eenmaal deze weg op, dan is aan de willekeur geen einde, en door vergeesteliking wordt Gods woord tot een doolhof gemaakt.

Het zwarte paard, het beeld des hongers, doet ook in onze dagen zijn fiere tred horen. Niet dat de levensmiddelen tegenwoordig zo duur zijn. Maar de lonen der arbeiders zijn in evenredigheid met de prijzen der waren zeer laag. Bovendien wordt op vele plaatsen en in vele tijden over werkloosheid geklaagd. Het duidelijkste bewijs dat de maatjes tarwe en de penning dagloon van de tegenwoordige tijd in evenwicht staan, is wel dit verschijnsel, dat ouden van dagen en zwakken geen spaarduitje hebben. om rond te komen, ook al hebben zij hun leven lang hard gewerkt. Voeg daarbij de plagen die de oogst van de landman wegnemen, de gedruktheid in de bedrijven door de houding der geldmarkt en gij zult mij toestemmen, dat het zwarte paard niet minder verschrikkelijk is dan het rode.

Het rode paard, dat de Voortrekkers neervelde, was echter een oorlog van de laagste soort. Wegens de grote afstanden waren de meeste Boerenlagers zwak beschermd, en van die omstandigheid maakte Dingaen gebruik om te Weenen, te Blauwkrans en te Bosmansrivier 55 vrouwen en 191 kinderen behalve de mannen en de bedienden, op de gruwelijkste wijze af te maken. De voormannen der

trekkers, Andries Pretorius en Cilliers, wisten dat het bij Vechtkop, waar hun vierhonderd man tegen twaalf duizend kaffers stond een strijd was op leven en dood. Ze hadden echter een bondgenoot tegen de rode ruiter en lieten niet na die in te roepen. God zelf, die om der zonde wil Zijn oordelen op aarde zendt, en ze naar Zijn welbehagen beteugelt, riepen onze vaders in als hun Bondgenoot. Ze kenden de weg tot Zijn troon door het Lam, dat geslacht is, en aarzelden niet om in hun gebeden God aan te roepen als hun vader in Christus. Zij deden dit dagelijks in hun verborgen gebeden, zij riepen om uitkomst in hun openbare gebeden in hun gezinnen. Zij verzamelden zich eindelijk 7 December 1838 te Danskraal tot een plechtige ure des gebeds, waarin ouderling Cilliers vooring. Op zijn voorstel werd het gebed versterkt door het afleggen ener gelofte, dat hun kinderen ieder jaar zouden samenkomen om de dag der overwinning, waarop hun vaders hoopten, tot een sabbat te maken.

Volgt gij dit voorbeeld uwer vaders, in uw strijd tegen het zwarte paard? Het betekent niets, zo gij al deze dag opgaat tot de bijeenkomsten, indien gij morgen met daden toont, dat gij uw toevlucht neemt tot een andere God dan die uw vrome vaders dienden. Ik zie dat velen er op uit zijn, om het feest van Dingaansdag te maken tot een van zinnelijk genot. Alsof de vaders aan zulk een feestdag hebben gedacht! Neen, gij die hun gelofte alzo vervult, gij stelt u op één lijn met de onderdrukkers, die hen verkortten in hun godsdienstige en politieke voorrechten, omdat ze een gans andere levensbeschouwing hadden dan onze vaders. Gij stelt u door deze keuze op de brede weg, in de gelederen der vrijzinnigen, die nooit kunnen nalaten het eenvoudig geloof van Gods kinderen als bekrompenheid te bespotten.

Leer dan heden de kracht van Gods oordelen verstaan. God bestraft ons niet uit lust tot plagen, maar om der zonde wil, omdat wij in gezin en kerk, in maatschappij en staat Zijn woord als grondwet verwerpen. Er

is geen kracht bestand tegen deze oordelen, dan die van Christus persoon en werk uitgaat. Hij alleen is een verberging tegen de wind en een schuilplaats tegen de vloed. Niet voor een iegelijk, die daar roept: Here! Here! maar voor die aangegrepen door de Heilige Geest in wedergeboorte en roeping, heeft leren doen de wil des Vaders die in de hemelen is.

En welke is de bestemming van de zwarte ruiters? Is het niet deze, om een weg te banen voor het witte paard des Evangelies? Zij die godsdienst beschouwen als privaatzaak, die men in een verloren gebedsuurtje of met een Zondagavondkerkgang afdoet, zullen het hiermede wel niet eens zijn. Immers wat verhindert Christus Kerk om overal leraars heen te zenden en het Evangelie te brengen, zo vragen ze. Is daartoe een oordeel Gods nodig om hun de weg te banen?

Neen, mijne geliefden, uitwendig wordt het Evangelie, Gode zij dank, niet gehinderd. Maar weet gij wel, dat het Evangelie ook vijandschap wekt, dat Christus niet de vrede maar het zwaard, de verdeeldheid brengt in huizen, maatschappijen, ja in alle levenskringen? Het eist de gehele mens, en die mens in zijn gehele leven op voor God, tot wiens ere alle dingen geschapen zijn. En de mens is zelf een god, die 't zij openlik, 't zij bedekt het grootste deel van het leven voor zichzelf opeist. Zo ontstaat de strijd des ongeloofs tegen het Evangelie, zo worden er zelfs fanatieke Saulussen verwekt, die het Evangelie uit scholen en publieke samenkomsten verbannen. Deze nu brengt God tot staan op hun weg door de gevreesde zwarte ruiters. Als deze op onze hoofden rijdt (Psalm 66 vs. 12) zo opent de Here ons daardoor de ogen opdat we Hem zien, en doorboort God onze oren, zodat we luisteren naar Zijn wet, die ons verdoemt. De zwarte ruiters brengt de Manasse's in de kerker, waar ze erkennen dat de Here God is.

Ook onze vrome Vaders zijn door de druk van Gods

oordelen gelouterd en uitgedreven tot Christus. Deze dag van gelofte, de zestiende December, is voor heel Afrika daarvan het sprekend bewijs. Moge daarom voor ons geslacht het zwarte paard doen wat het rode paard en zijn ruiter wrochten bij de voortrekkers, opdat Gods zegen op ons land ruste in tijdelik en geestelik opzicht. O, kere ons geslacht niet weder tot dwaasheid, want God zal tot zijn volk en gunstgenoten van vrede spreken. Ook zal de Here het goede geven en ons land zal zijn vrucht geven.

Zij deze dag, een dag van verootmoediging voor onze overheden. Laat u tuchtigen, gij rechters der aarde. Wilt gij het welzijn van uw volk, strijdt dan niet met uw verstand en uw geld tegen de zwarte ruiter, maar met het Woord des Heren, dat ook in de raadzaal des lands de ware wijsheid is. Zij deze dag een dag van vernedering voor allen die in de pers en op de tribune ons volk voorlichten met de beginselen der rede en het daardoor voeren in de armen van de God dezer eeuw, die de zinnen verblindt.

Zij deze dag een dag van ware bekering voor heel ons volk *in al zijn rangen en standen*. De droefheid der wereld werkt de dood, maar de droefheid naar God werkt een onberouwelijke bekering tot zaligheid. Amen.

Tekst: 2 Corinthe 4 vs. 13.

Dewijl wij nu dezelfde Geest des geloofs hebben, gelijk er geschreven is: Ik heb geloofd, daarom heb ik gesproken, zo geloven wij ook, daarom spreken wij ook.

Geliefden in de Here,

In een bekend geschiedkundig werk lezen wij, dat Andries Pretorius, de aanvoerder der Boeren tegen Dingaan, wat zijn kennis en overtuiging betreft, stond op het standpunt der 17e eeuw, in plaats van de 19e eeuw waarin hij

leefde. Hij en zijn manschappen worden vergeleken bij de rondhoofden van Cromwell en alzo bespot omdat ze met hun verlichte eeuw niet meegingen.

In onze tekst vinden wij een dergelijk verschijnsel. Paulus een leerling uit de hogeschool van Gamaleël schaamt zich niet zich éénsdenkend te verklaren met David, die tien eeuwen voor hem geleefd heeft. Wel is in beider levensgeschiedenis menig punt van overeenkomst. Gelijk David werd vervolgd door de Jemini's, alzo Paulus door de Farizeën. David heeft zijn Ziklag, Paulus zijn Lystre, waar broeders stenen tegen hem opnamen. David overwon Goliath, Paulus een Tertullus, de handigste advocaat. David werd verkwikt te Hebron, Paulus te Antiochië in de kring zijner medestanders. David eindigde zijn leven in Jerusalem, Paulus in Rome.

Maar Paulus schrijft niet aan deze overeenkomst in levenslot zijn overeenstemming toe met David, maar aan dezelfde Geest des geloofs. De Heilige Geest had beiden geleid tot de praktische kennis van ellende, verlossing en dankbaarheid, want beiden konden verklaren: Ik heb geloofd, daarom sprak ik. Hiermede wordt ons de sleutel in de hand gegeven om het raadsel op te lossen, waarom Pretorius en zijn mannen zo eensdenkend waren met de Calvinisten der 17e eeuw. Tevens weten we hieruit hoe het komt, dat wij als Gereformeerden ons zozeer aange trokken gevoelen tot de eenvoudige voortrekkers. Het is één Geest des geloofs, die hen en ons bezielt, dezelfde Geest die Paulus met David in eenigheid des geloofs verbond. Welaan, vergelijken wij de leiding van de Geest des geloofs in hen en ons bij de overgang van druk tot geloofsoefening, van geloof tot belijden, van belijden tot heilige verlegenheid.

Het zal u niet onbekend zijn, mijne geliefden, dat Paulus hier Psalm 116 vs. 10—14 aanhaalt. Daarin blikte de heilige zanger in zijn verleden, hoe hij in zijn druk hulp heeft gezocht bij mensen en bevonden dat zij liegen, dat

wil zeggen, niet beantwoorden aan de verwachting. Daarop heeft hij zijn hulp gezocht bij de Here en uitgeroepen: Och, Here, bevrijd mijne ziel. Toen hoorde God, zodat hij kon zeggen: Genadig is de Here en rechtvaardig en onze God is ontfermende.

Van welke druk de dichter spreekt, weten wij niet. Het enige wat wij weten is, dat hij in doodsgevaar verkeerde, en als een gelovig kind van God tot zijn hemelse Vader riep om hulp. Menig ongelovige laat in de ure des needs al zijn theorieën des ongeloofs varen om ook te roepen: o, God, help mij! Maar zulk bidden in nood uit een Gode vijandig hart is heel iets anders, dan het pleiten des dichters op Gods vaderlike hulp. Van deze is hij verzekerd krachtens het verbond der genade, waarin de Here hem in Christus tot zijn kind heeft aangenomen. Hij spreekt daarvan in vs. 16: Och, Here, zekerlik, ik ben Uw knecht, ik ben Uw knecht, een zoon uwer dienstmaagd.

Niet de mens is de eerste in het aanknopen dezer betrekking, alsof hij door zijn zoeken en liefhebben zich overgeeft aan God als zijn kind. Integendeel toen David nog niet geboren was, kende de Here hem reeds als zoon zijner dienstmaagd, in wiens persoon en geslacht de lijn van Gods verkiezende liefde zich zou voortzetten. Hoewel van nature, als andere mensen, in zonden ontvangen en in ongerechtigheid geboren, toch schonk de Here hem bij de geboorte ook de wedergeboorte, zodat hij vernieuwd van harte reeds aan zijns moeders borst op de Here vertrouwde. De Heilige Geest woont in David van jongs af, en Deze is het, die hem de ogen opent om te zien in het licht der openbaring van Gods wet, hoezeer hij Gods toorn en vloek verdiend heeft.

Davids bidden tot God om hulpe is het roepen der ziel uit de benauwdheid als ze gedaagd is voor de rechtbank van Gods rechtvaardigheid opgericht in het geweten. Waar ons eigen hart ons aanklaagt, de wet ons verdoemt Satan de verklager der broederen ons beschuldigt bij God, daar doet de angst der hel, het voorgevoel van

straf ons alle troost missen. In deze nood heeft de Heilige geest hem bekend gemaakt door het Evangelie met Christus als de enige advokaat, die zijn vrijspraak kan bewerken. Tussen Christus als Borg en Davids verloren zondaarshart legde de Heilige Geest de band des geloofs; dit is een onmiddelijk besef van één te zijn met Hem, deel te hebben aan zijn lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid. Daaruit is het geloofsvertrouwen ontstaan dat hem doet zeggen: ik was uitgeteerd, doch Hij heeft mij verlost. Mijne ziel! keer weder tot uwe rust, want de Here heeft aan u welgedaan.

Het geloof is zozeer een werk des Heiligen Geestes, dat Zijn naam op aarde is: Geest des geloofs. Uit de eenheid van de werkmeester nu vloeit voort de overeenkomst van het geloofswerk in Davids en Paulus hart, ja, in 't hart van alle Nieuw—Testamentiese gelovigen, zodat zij kunnen zeggen, dat zij dezelfde Geest des geloofs hebben. De dienaren des Woords, die de volle raad Gods prediken, beide Wet en Evangelie, heten dienaren des Geestes, want zij hebben in opdracht om alle heiligen te brengen tot de enigheid des geloofs Efese 4 vs. 13. Op welk gebied ontwikkeling en beschaving ook veranderingen te weeg brengen, op het terrein des geloofs niet. De band aan Christus waaruit onze goede werken voortkomen is in alle eeuwen dezelfde.

We spreken daarom op deze dag, bij de herdenking van de gelofte der vaderen op 7 December 1838, niet enkel van hun geloof, maar allermeeft van de Heilige Geest de werkmeester huns geloofs. Dezelfde Geest des geloofs, die David en Paulus in hun druk zich aan Christus en Zijne beloften deed vastklemmen deed de voorganger der trekkers, Cilliers, staande op een kannonwagen zeggen: „De ere Gods zal er door verheerlijkt worden, dat Hem de roem en de ere van de overwinning worde gegeven.”

Kent ook gij, mijne geliefden, de werking van dezelfde Geest des geloofs? Tot wie wendt gij u in uw druk? En als gij u tot de Here wendt is het dan met de oppervlakkige bekering der Ninevieten, of met de ware ont-

dekking aan zonde en schuld, waarvan David en Paulus in deze tekst spreken? Aan druk zijn onze dagen niet arm, wel aan Godverheerlikende gebedsverhoringen. Thans weet gij, waar gij uw troost moet zoeken. Ga niet tot de gebroekene bakken der wereld, die geen levend water in houden, maar tot de fontein van de Geest des geloofs door Christus voor u en al zijn Bondsvolk ontsloten.

De bevinding der kinderen Gods doet ons een voortgang opmerken van geloven tot spreken. Waarom hebben Cilliers en zijn gemeente niet in stilte gebeden om de overwinning en daarna in 't verborgen God gedankt voor Zijn hulp? Waarom hebben deze broeders en zusters hun vertrouwen op de Here door een openlike gelofte vóór de strijd wereldkundig gemaakt?

Laat ons daartoe zien, wat de Geest des geloofs werkte in Paulus. De Apostel stelt in het licht wat hem onderscheidt van de dwaalleraars, die de Corintiese gemeente verontrustten. Deze droegen het Woord Gods te koop, maakten van de prediking een bezigheid en aarzelden niet om de mensen te behagen door vervalsing van de waarheid. Zij bespraken in de gemeente dode leringen, want ze hadden niet als Paulus de waarheid van Gods Woord aan hun eigen hart ondervonden. Zij spraken eerst in de gemeente wat hoogmoed en vleierij hun ingaf en daarna geloofden ze die bedekselen der schande. Zelfs roemden zij in hun voorspoed bij de mensen en wezen op Paulus tegenspoeden om daaruit te bewijzen, dat hij van God verlaten was.

Wat doet nu de Apostel tot wederlegging van zodanige valse beschuldigingen? Hij beroept zich op de Geest des geloofs, die David eerst in druk leidde, opdat hij zichzelf zou leren kennen en daarna tot geloofsvertrouwen op Christus en Zijn beloften, opdat hij daarvan zou spreken tot stichting en vertroosting van al Gods volk in het Boek der Psalmen. Welnu Paulus tegenspoeden en daarop gevolgte uitredingen zijn ook bewerkt door de Heilige Geest met 't oog op de gemeente. Al deze dingen zijn om uwent wil zo getuigde hij in vers 15, opdat de vermenigvuldig-

de genade door de dankzegging van velen, overvloedig worde ter heerlijkheid Gods.

Thans verstaan wij, waarom de Geest des geloofs de voortrekkers bij Danskraal deed *spreken*. Hij bewerkte hun hart tot het oprichten van een monument hunner gebedsverhoring ter ere Gods. Een gedenkteken niet van hout of steen, dat door de tand des tijds kan worden gesloopt, maar een levende gedenknaald in de harten hunner kinderen. Zulk een teken van overwinning heeft blijvende kracht. Het spreekt tot het hart der vijanden in het heden en het hart der kinderen in de toekomst. Zo spreekt Mozes gedenkteken na de slag bij Rafidim: De Here is onze Banier. Zo spreekt Samuëls gedenkteken na de slag bij Afek: Tot hiertoe heeft ons de Here geholpen. Zo spreekt Mordechai's gedenkteken bestaande in de instelling van het Purimfeest ter gedachtenis aan Israël's verlossing van Hamans boze hand. Zulk een eeuwig sprekend teken was het dankgebed, dat Maurits, van Oranje deed na de slag bij Nieuwpoort,, toen hij afsteeg van zijn paard en neerknielde in het zand en bad.

Dit gebed in 't lied naar Marnix hart zo treffend door Da Costa vertolkt, luidde:

De Heer der legerscharen
 Zij eenig lof en dank!
 Dat velden, bergen, baren
 weergalmen deze klank!
 Die 't heir doet zegepralen,
 is Israëls God en Heer!
 Met orgels en cymbalen
 verbreidt in 't rond Zijn eer!
 Hooghartigen weêrstaat Hij,
 en nu, en 't allen stond.
 Zijn hateren verslaat Hij
 met d'adem van Zijn mond!
 't Geheim van alle zegen
 (Oranje en Neêrland! hoor 't!)
 is in Gods vrees gelegen
 Zijn dienst, Zijn gunst, Zijn woord.

Ik heb geloofd en daarom sprak ik! Alle spreken, alle

belijden, dat voortvloeit uit geloofsvertrouwen, is een gedenkteken van Gods trouw. De ongelovigen die op hun eigen kracht vertrouwen, worden door zulke levende gedenktekenen beschaamd. De nakomelingen worden door die tekenen versterkt in hun blijmoedig vertrouwen op de Here.

Het ongeloof heeft ook zijn tekenen, n.l. de grote ontdekkingen en uitvindingen ontsproten uit de menselijke rede. Maar wat zijn deze vergeleken bij de uitredding van Gods volk door 's Heren arm alleen? Daarom is het zo droevig, dat Gods volk op deze Dingaansdag moet klagen met de dichter: „Zij hebben hun tekenen tot tekenen gesteld. Immers op zeer vele goevernementsscholen leren de kinderen in de geschiedenis huns vaderlands wel menselijke namen maar niet Gods Naam kennen. Ziedaar de oorzaak, waarom ons geslacht in geestelik opzicht zo zeer gelijkt op dorre doodsbeenderen, in welke geen leven is. Maar zij die met ons dezelfde geest des geloofs als de voortrekkers van Christus hebben ontvangen, blijven aanhouden in het gebed. Ontwaak, Noordenwind, en kom, Gij Zuidenwind! Omwaai mijn hof, dat zijne specerijen uitvloeien.”

Het belijden van Gods naam als de Hoorder der gebeden maakt Gods volk vaak heilig verlegen, zodat ze geen woorden noch daden kunnen vinden, groot genoeg om Gods lof te verheffen. Is het niet opmerkelijk, dat wel de gelofte van Cilliers en de zijnen op 7 December 1838 gedaan en daarna dikwels vernieuwd tot op 16 December, de dag der overwinning, ons is overgeleverd, maar niet het dankgebed na de slag. Het is omdat onze vaders gevoeld hebben, dat geen woorden in staat waren hun dank aan de Here weer te geven.

Alzo ging het ook David wiens Psalm Paulus in deze tekst aanhaalt. Heilig verlegen roept hij uit: Wat zal ik de Here vergelden, of zoals de berijming het vertolkt:

Wat zal ik met Gods gunsten overlaan
Die trouwe Heer voor Zijn gena vergelden.

Die heilige verlegenheid tegenover God is ook Paulus' bevinding. Zie slechts hoe hij worstelt met de taal om

zijn gedachten omtrent Gods uitredingen weer te geven. In vers 15 spreekt hij van een vermenigvuldigde genade, als ware Gods genade voor hem een kapitaal, dat, rente op rente uitgezet, dagelijks groter wordt. En in vs. 17 dankte hij God voor het gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid, dat uitgewerkt wordt in hem door de Geest des geloofs tijdens zijne verdrukkingen.

Diezelfde Geesteswerking kenden ook de vaderen van 38 en daarom lieten zij ons geen ander spoor na van hun dankbaarheid dan hun gelofte van een jaarlijkse sabbath op 16 December. Daardoor deden zij hetgeen ook David en Paulus gedaan hebben, zij namen de beker der verlossingen op en betaalden de Here hun geloften in de tegenwoordigheid van al zijn volk. De belofte om de Here een huis der samenkomst voor zijn gemeente te bouwen, later vervuld in de bouw van het kerkje te Pieter-Maritzburg, geschiedde omdat zij als David hun geloften wensten te betalen in de voorhoven van het huis des Heren in het midden van u, o Jerusalem.

De vraag is thans, mijne geliefden, of gij ook kennis hebt aan zulk een heilige verlegenheid voor de Here. De luchtige wijze waarop sommigen 's Heren dienst opvatten, de stroom van dankgebeden die op zoogenaamde bidstonden wordt uitgestort, doet mij bij velen het tegendeel vermoeden. O, ja, zij kennen met David en Paulus uitredingen des Heren, maar menen dat hun dankgebeden en offers een voldoende vergelding zijn voor wat de Here aan hen deed. Zulk farizees gedoe mag onder ons, de kinderen der Voortrekkers niet gevonden worden. Zij ons oog gericht op de werking van de Geest des geloofs, die in gebondenheid aan Christus en Zijn Woord, van geloofshelden bidders maakt, die hun ogen niet durven opheffen maar alleen kunnen stamelen: o, God, wees mij zondaar genadig. De werken van zulke bidders spreken echter nog lang nadat zij gestorven zijn, omdat zij in God zijn gedaan. Zo staat dan heden nog voor ons de gelofte der voortrekkers als een monument van de Geest des geloofs die in hen was. Leide de Here ons allen door diezelfde Geest, Amen.